

e-PORADNIK

POWIAT RYCKI

wydanie II/2021

www.pomocprawna.oic.lublin.pl
www.ryki.powiat.pl
www.oic.lublin.pl

poradnik przygotowany w ramach zadania publicznego realizowanego
w formie powierzenia zadania przez Zarząd Powiatu Ryckiego

MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI

www.ms.gov.pl

Polska Fundacja Ośrodków
Wspomagania Rozwoju Gospodarczego
„OIC Poland” w Lublinie

Polska Fundacja Ośrodków
Wspomagania Rozwoju Gospodarczego
„OIC Poland” w Lublinie

**POWIAT
RYCKI**

Publikacja bezpłatna.

E-Poradnik przygotowany w ramach umowy zawartej z POWIATEM RYCKIM - Nr OR.042.1.4.2.2020 z dnia 15.12.2020r. - realizacja zadania zleconego z zakresu administracji rządowej w zakresie powierzenia prowadzenia punktu nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego na terenie powiatu ryckiego w roku 2021.

Realizator Zadania i Wydawca :

Polska Fundacja Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego "OIC Poland" z siedzibą w Lublinie

ul. Gospodarcza 26

20-213 Lublin

tel.: (81) 710-46-30

fax: (81) 746-13-24

e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl

<http://www.oic.lublin.pl>

Polska Fundacja Ośrodków
Wspomagania Rozwoju Gospodarczego
„OIC Poland” w Lublinie

Autor artykułów:

Dorota Ulikowska – Prawnik/Mediator

Lublin, wrzesień 2021

Strona 1

Fundacja „OIC Poland”

ul. Gospodarcza 26

20-213 Lublin

NIP: 712-01-69-716

tel.: (81) 710-46-30 / fax: (81) 746-13-24

www.oic.lublin.pl

Wpis do rejestru Agencji Zatrudnienia nr 371

Spis treści

1. Wprowadzenie – nieodpłatne porady prawne, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, edukacja prawna.....	3
2. Darmowa pomoc prawna podczas epidemii koronawirusa	6
3. Dowody w postępowaniu cywilnym - moc dowodowa dokumentu prywatnego.....	7
4. Odpowiedzialność zleceniobiorcy za wyrządzoną szkodę w majątku dającego zlecenie	12
5. Śmierć bliskiej osoby a urlop okolicznościowy	17

1. Wprowadzenie – nieodpłatne porady prawne, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, edukacja prawna

Nieodpłatna pomoc prawna i edukacja prawna świadczona jest zgodnie z ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej.

Miejsce świadczenia pomocy:

Dzień tygodnia	Godziny	Miejsce
Poniedziałek	14:00-18:00	Urząd Gminy Kłoczew, Długa 67
Wtorek	12:00-16:00	Urząd Gminy Ułęż, Ułęż 168,
Środa	14:00-18:00	Urząd Miasta Dęblin, ul. Rynek 12
Czwartek	14:00-18:00	Urząd Gminy Nowodwór, Nowodwór 71A
Piątek	14:00-18:00	Gminny Ośrodek Kultury w Stężycy, ul. Królewska 4

Zapisy na wizyty:

Termin wizyty ustalany jest telefonicznie pod nr **795 180 292**

Na jaką pomoc możemy liczyć?

Nieodpłatna pomoc prawna obejmuje:

- ✓ poinformowanie o obowiązującym stanie prawnym
- ✓ oraz o przysługujących prawach i obowiązkach, w tym
- ✓ w związku z toczącym się postępowaniem przygotowawczym, administracyjnym, sądowym lub sądownoadministracyjnym,
- ✓ wskazanie sposobu rozwiązania problemu prawnego,
- ✓ przygotowanie projektu pisma w tych sprawach, z wyłączeniem pism procesowych w toczącym się postępowaniu przygotowawczym lub sądowym i pism w toczącym się postępowaniu sądownoadministracyjnym,
- ✓ sporządzenie projektu pisma o zwolnienie od kosztów sądowych lub ustanowienie pełnomocnika z urzędu w różnych rodzajach postępowań,
- ✓ nieodpłatną mediację

Nieodpłatna pomoc prawna nie obejmuje spraw związanych:

- ✓ z prowadzeniem działalności gospodarczej, z wyjątkiem przygotowania do rozpoczęcia tej działalności.

Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje:

- ✓ działania dostosowane do indywidualnej sytuacji osoby uprawnionej, zmierzające do podniesienia świadomości tej osoby o przysługujących jej uprawnieniach lub spoczywających na niej obowiązkach oraz wsparcia w samodzielny rozwiązywaniu problemu, w tym, w razie potrzeby, sporządzenie wspólnie z osobą uprawnioną planu działania i pomoc w jego realizacji. Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje w szczególności porady dla osób zadłużonych i porady z zakresu spraw mieszkaniowych oraz zabezpieczenia społecznego
- ✓ nieodpłatną mediację

Nieodpłatna mediacja obejmuje

- ✓ poinformowanie osoby uprawnionej o możliwościach skorzystania z polubownych metod rozwiązywania sporów, w szczególności mediacji oraz korzyściach z tego wynikających
- ✓ przygotowanie projektu umowy o mediację lub wniosku o przeprowadzenie mediacji
- ✓ przygotowanie projektu wniosku o przeprowadzenie postępowania mediacyjnego w sprawie karnej
- ✓ przeprowadzenie mediacji
- ✓ udzielenie pomocy w sporządzeniu do sądu wniosku o zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem

Nieodpłatna mediacja *nie obejmuje* spraw, w których:

- ✓ sąd lub inny organ wydały postanowienie o skierowaniu sprawy do mediacji lub postępowania mediacyjnego;
- ✓ zachodzi uzasadnione podejrzenie, że w relacji stron występuje przemoc.

Kto może skorzystać?

Z porad może skorzystać każda osoba, której nie stać na odpłatne porady i która złoży stosowne oświadczenie.

Nieodpłatna pomoc prawna obejmuje także sprawy związane z prowadzeniem działalności gospodarczej przez osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą – niezatrudniające innych osób w ciągu ostatniego roku.

Inne informacje

Porady co do zasady udzielane są podczas osobistej wizyty w punkcie porad. W sposób szczególny z nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego skorzystać mogą kobiety w ciąży, które z porad prawnych skorzystać mogą poza kolejnością.

Osobom ze znaczną niepełnosprawnością ruchową, które nie mogą stawić się w punkcie osobiście, oraz osobom doświadczającym trudności w komunikowaniu się, o których mowa w ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się - udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej, może odbywać się poza punktem albo za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość, tj. w miejscu zamieszkania, przez telefon, po umówieniu terminu wizyty wskazując preferowany sposób udzielenia nieodpłatnej pomocy prawnej czy obywatelskiej.

Edukacja prawna

Edukacja prawna jest procesem ustawicznym, prowadzonym wobec obywateli w każdym wieku. Edukacja młodzieży szkolnej obejmuje wiedzę na temat podstawowych praw oraz obowiązków, funkcjonowania profilaktyki i zwalczania przestępstw a także funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Ma ona na celu zapobieganie wykluczeniu prawnemu w dorosłym życiu oraz uwrażliwieniu na potrzebę zachowania porządku prawnego.

Szczególną wartość w edukacji prawnej mają metody aktywizujące oraz zajęcia praktyczne poruszające zagadnienia prawne. Pozwalają one uczniom skonfrontować ich dotychczasowe doświadczenie i poglądy z uniwersalnymi wartościami oraz literą prawa. To wyposaża ich w wiedzę i kształtuje umiejętność rozwiązywania problemów.

2. Darmowa pomoc prawna podczas epidemii koronawirusa

W powiecie ryckim nieodpłatne porady prawne udzielane są nieprzerwanie, z zastrzeżeniem ograniczeń spowodowanych stosowaniem reżimu sanitarnego w związku z obowiązującym na obszarze kraju stanem epidemii.

Z nieodpłatnej pomocy prawnej mogą korzystać osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą – niezatrudniające innych osób w ciągu ostatniego roku. Pomoc obejmuje sprawy związane z prowadzeniem działalności gospodarczej przez tych przedsiębiorców.

W Starostwie Powiatowym w Rykach radcowie i adwokaci udzielają porad zdalnie, po uprzednim zgłoszeniu telefonicznym wizyty.

Prawnicy udzielają porad codziennie w godzinach od 12.00 do 16.00.

Numer telefonu do rejestracji wizyty:

795 180 292

W punktach zlokalizowanych w Dęblinie, Stężycy, Kłoczewie, Nowodworze i Ułężu porady udzielane są także w sposób zdalny.

Numer telefonu do rejestracji wizyty:

795 180 292

Na czym polega zdalne udzielanie porad?

W czasie stanu epidemii udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego może odbywać się za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość oraz poza lokalem punktu. Oznacza to, że realizacja zadań z zakresu nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w trakcie trwania epidemii (a także stanu nadzwyczajnego oraz stanu zagrożenia epidemicznego) może odbywać się za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość (np. telefon, e-mail, komunikatory internetowe) oraz poza lokalem punktu.

Obecnie przed uzyskaniem nieodpłatnej pomocy w powyższy sposób beneficjent nie jest zobowiązany do złożenia pisemnego oświadczenia, że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej, a przedsiębiorca - osoba fizyczna nie musi składać pisemnego oświadczenia o niezatrudnianiu innych osób w ciągu ostatniego roku.

3. Dowody w postępowaniu cywilnym - moc dowodowa dokumentu prywatnego

Przez dowód w procesie cywilnym określa się informacje zgłaszane przez strony w trakcie postępowania. Otwarty katalog dowodów znajduje się w Kodeksie postępowania cywilnego. Stanowią je: zeznania świadków, opinie biegłego, dokumenty (urzędowe lub prywatne), oględziny, przesłuchania stron i inne środki dowodowe.

Postępowanie dowodowe

Występując z pozwem strona powodowa ma obowiązek dokładnie określić swoje żądanie, podać okoliczności faktyczne uzasadniające to żądanie oraz przedstawić **dowody** na ich poparcie.

Pozwany w odpowiedzi na pozew wypowiada się co do faktów zawartych w pozwie, a ponadto przedstawia własne twierdzenia i **dowody** na uzasadnienie podniesionych przez siebie zarzutów.

Dowody mają służyć udowodnieniu faktów, z których strona wywodzi skutki prawne. Strona może posłużyć się więc różnymi dowodami, aby udowodnić swoje twierdzenia, ale środki dowodowe, o których stanowi Kodeks postępowania cywilnego (dalej jako: KPC), nie mają jednakowej mocy dowodowej.

Oprac. własne: Dorota Ulikowska

Wartość dowodowa dokumentów urzędowych nie budzi wątpliwości. Inaczej jest w przypadku dokumentu prywatnego, gdyż strona która zamierza z niego skorzystać musi się zastanowić, czy taki dokument będzie miał moc dowodu w sądzie.

Czym więc różnią się te dwa rodzaje dowodu z dokumentu?

Dokumenty urzędowe – dokumenty sporządzone przez właściwe organy władzy publicznej i inne organy państwowe w zakresie ich działania albo przez organizacje zawodowe, samorządowe, spółdzielcze i inne organizacje społeczne w zakresie zleconych im przez ustawę spraw z zakresu administracji publicznej. Dokumenty urzędowe sporządzone w przypisanej formie stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone (art. 244 KPC).

Dokumenty prywatne – stanowią dowód tego, że osoba która je podpisała złożyła oświadczenie zawarte w tym dokumencie (art. 245 KPC).

Inne środki dowodowe – np. dowód z filmu, fotokopii, fotografii, planów, rysunków, płyt lub taśm dźwiękowych i in. przyrządów utrwalających albo przenoszących obrazy lub dźwięki.

Dokument prywatny – jego moc dowodowa

Dokument prywatny ma zdecydowanie mniejszą wagę dowodową i może być oceniany przez Sąd oraz dopuszczony, jako opinia prywatna osób, którą ją wyraziły. Jednakże Sąd może nie dać wiary takiemu dokumentowi, uznając go za niewiarygodny, czy stwierdzając, że dokument taki dowodzi tylko tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w tym dokumencie, lecz nie dowodzi wprost tego, że miały miejsce fakty w nim podane. Dowód ten nie korzysta w procesie z uprzywilejowania. Podobnie jak to jest w przypadku innych dowodów, sąd ocenia, czy dowód z dokumentu prywatnego zasługuje na wiarę, ze względu na jego indywidualne cechy i okoliczności obiektywne. Dopiero na podstawie tej oceny można przyznać lub odmówić dowodowi z dokumentu prywatnego waloru wiarygodności.

Dokument prywatny może być sporządzony w formie pisemnej lub też elektronicznej.

Ważność dokumentu prywatnego

Do swojej ważności każdy dokument, tak urzędowy jaki i prywatny, wymaga podpisu. Podpis osoby, która go sporządziła jest warunkiem istnienia dokumentu prywatnego jako dowodu. W odniesieniu do dokumentu prywatnego sporządzonego w formie pisemnej podpis musi być własnoręczny. Chodzi tu bowiem o udokumentowanie nie tylko brzmienia nazwiska, ale także charakteru pisma autora, osoby składającej oświadczenie, co ułatwia rozpoznanie osoby i zwiększa bezpieczeństwo obrotu. Złożenie własnoręcznego podpisu na dokumencie obejmującym treść oświadczenia jest wystarczające do zachowania pisemnej formy dokumentu.

ORZECZENIE**Sąd Apelacyjny w Szczecinie - wyrok z 18 czerwca 2018 r. (III APa 1/18)**

Złożenie podpisu własnoręcznego ma zapewniać, poprzez charakter pisma, orientację w rozpoznaniu osoby, która przez złożenie podpisu wyraziła aprobatę dla zawartej w dokumencie treści oświadczenia woli.

Oprac. własne: Dorota Ulikowska

Wymogu własnoręcznego podpisu nie spełnia odtworzenie go za pomocą kalki, kserokopiarki, skanera, faktu, itp. Podobnie nie można uznać za własnoręczny podpis wykorzystanie faksymile. Termin „faksymile” oznacza m.in. pieczęć zastępującą odręczny podpis osoby sprawującej wysoką funkcję bądź też odcisk takiej pieczęci na dokumencie. Używana jest ona często w jednostkach szkół wyższych wydających dokumenty w imieniu rektora lub dziekana, jak i w urzędach państwowych wydających dokumenty w imieniu wysokich urzędników państwowych (prezydenta, premiera, ministra, ambasadora itp.). Odcisk faksymile dopuszczony jest przez Kodeks cywilny w odniesieniu do dokumentów na okaziciela, a przez Kodeks spółek handlowych – w odniesieniu do akcji. Terminem faksymile określa się także podobiznę czytelnego, odręcznego podpisu, umieszczoną na awersie dowodu osobistego.

Natomiast dokument prywatny, który został sporządzony w formie elektronicznej, musi być opatrzony kwalifikowanym podpisem elektronicznym.

Prawdziwość dokumentu prywatnego

Dokument prywatny korzysta z domniemania, że osoba, która złożyła podpis na dokumencie, złożyła zawarte w nim oświadczenie. Domniemanie to może być obalone przeciwdowodem, czyli strona przeciwna może w procesie przedstawić dowód przeciwny i tym samym skutecznie zaprzeczyć prawdziwości dokumentu prywatnego. Może też twierdzić, że zawarte w nim oświadczenie osoby, która je podpisała, od niej nie pochodzi. Oczywiście podejmując próbę zaprzeczenia prawdziwości dowodu przedstawionego przez stronę przeciwną, sami musimy okoliczności, na które się powołujemy, udowodnić, czyli musimy wskazać dowód, który podważy lub całkowicie obali, jako nieprawdziwy dowód strony przeciwniej.

Jeśli jednak spór dotyczy prawdziwości dokumentu prywatnego pochodzącego od innej osoby niż strona zaprzeczająca (pochodzi od osoby trzeciej), to prawdziwość dokumentu powinna udowodnić strona, która chce z niego skorzystać.

ORZECZENIE**Sąd Apelacyjny w Szczecinie - wyrok z 10 stycznia 2018 r. (I ACa 899/17)**

Dokument prywatny stanowi zazwyczaj dowód o znacznym walorze wiarygodności i mocy dowodowej przeciwko osobie, od której pochodzi, natomiast znacznie mniejszą moc dowodową przypisać mu można, jeżeli miałby przemawiać na rzecz strony, która go sporzodziła.

Prawdziwości dokumentu prywatnego można dowodzić za pomocą wszelkich środków dowodowych. Brak jest podstaw do ograniczenia w tym zakresie.

ORZECZENIE

Sąd Najwyższy - wyrok z 28 listopada 2019 r. (III CCK 282/17)

Nie jest zatem wykluczone oparcie się na zeznaniach stron, a sprawą oceny sądu pozostaje, czy wyniki takiego przesłuchania uznaje za wystarczające do ustalenia pochodzenia dokumentu prywatnego od danej osoby

Kopia dokumentu prywatnego – czyli „odpis” – nie jest dokumentem

Za dokument prywatny może być uznany wyłącznie oryginalny dokument. Wszelkie kopie, czy też kserokopie oryginału mogą być uznana wyłącznie za odpisy tego dokumentu. Każdy odpis, inaczej mówiąc kopia dokumentu, jest jedynie dokumentem wskazującym na istnienie dokumentu oryginalnego. Podobnie, projekty dokumentu nie stanowią dowodu z dokumentu prywatnego w rozumieniu art. 245 KPC. Ponadto przymiotu dokumentu prywatnego nie mają: wiadomość elektroniczna, dowód przelewu bez stempla dziennego i podpisu uprawnionej osoby.

Przykłady dokumentów prywatnych

Niezmiernie często w procesie cywilnym strony powołują się na dowody z dokumentu nie mając świadomości, że składany sądowi dowód jest dokumentem prywatnym, chociaż jego sformalizowana forma i wizerunek mogą sugerować dokument urzędowy. Dla wielu osób synonimem dokumentu prywatnego jest list prywatny, własnoręcznie sporządzona notatka itp. Co konkretnie można uznać za dokument prywatny, dostarcza bogate w tym zakresie orzecznictwo.

Dokument prywatny stanowią m.in.:

- pokwitowanie
- faktura
- umowa o pracę
- świadectwo pracy
- księga przychodów i rozchodów
- umowa kredytu
- aneksy do umów
- testament
- legitymacja związkowa
- prywatne opinie, np. lekarza, psychologa itp.
- wyciągi z ksiąg bankowych, czy rachunkowych
- dziennik budowy
- umowa sprzedaży rzeczy
- umowa cesji wierzytelności

- karta zgonu
- i.in.

ORZECZENIE

Sąd Apelacyjny w Warszawie - wyrok z 2 kwietnia 2019 r. (V ACa 242/18)

Okoliczność, że istnieje obowiązek odzwierciedlenia w fakturze przez podatnika zobowiązanego do jej wystawienia, rzeczywistego zdarzenia gospodarczego, z którym właściwe przepisy podatkowe wiążą obowiązek zapłaty określonego podatku,

Podstawa prawna:

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. 2020 r., poz. 1575)

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. 2020 r. poz. 1749)

Autor: Dorota Ulikowska – Prawnik/Mediator

4. Odpowiedzialność zleceniobiorcy za wyrządzoną szkodę w majątku dającego zlecenie

Osoby zatrudnione w ramach umowy zlecenia podczas wykonywania swoich obowiązków mogą spowodować wypadek, uszkodzić pojazd lub urządzenie, zniszczyć narzędzia, czy wyrządzić inną szkodę w majątku dającego zlecenie. Wtedy u obu stron umowy pojawiają się pytania: Jaką i za co odpowiedzialność ponosi zleceniobiorca? Czy zleceniodawca może przyjmującego zlecenie obciążyć kosztami naprawienia szkody? Jakie przesłanki muszą być spełnione, żeby zleceniobiorca był obowiązany do naprawienia szkody? Jakie przepisy należy stosować?

Zakres odpowiedzialności zleceniobiorcy

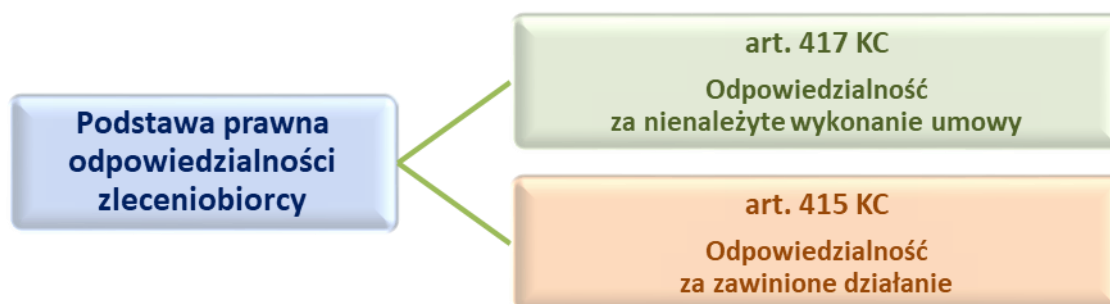
Odpowiedzialność zleceniobiorcy jest równa wyrządzonej szkodzie. W umowach cywilnoprawnych, a do takich należy umowa zlecenia, nie stosuje się ograniczeń w zakresie wysokości odpowiedzialności przyjmującego zlecenie za wyrządzoną zleceniodawcy szkodę, jak miałyby to miejsce w analogicznej sytuacji, ale w odniesieniu do odpowiedzialności pracownika wobec pracodawcy, do którego należy wówczas stosować ochronną regulację z Kodeksu pracy. W odniesieniu do zleceniobiorcy taka ochrona, w postaci górnej granicy odpowiedzialności za szkodę, nie została przewidziana przez ustawodawcę.

WAŻNE

Odpowiedzialność zleceniobiorcy jest równa wyrządzonej szkodzie.

Rodzaje odpowiedzialności - przepisy

Zleceniobiorca może ponosić odpowiedzialność zarówno za nienależyte wykonanie umowy na podstawie art. 471 Kodeksu cywilnego (dalej jako: KC), jak i odpowiedzialność za zawinione działanie na podstawie art. 415 KC.

Oprac. własne: Dorota Ulikowska

Art. 471. KC – Odpowiedzialność za nienależyte wykonanie umowy

Dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

Odpowiedzialność za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania, wynikającego z umowy, jest to tzw. odpowiedzialność kontraktowa (*ex contractu*).

Niewykonanie umowy ma miejsce wówczas, gdy świadczenie określone w umowie nie zostało w ogóle spełnione (wykonane) przez stronę do tego zobowiązaną (dłużnika), czyli umowa nie została w ogóle zrealizowana.

Nienależyte wykonanie umowy zachodzi wtedy, gdy zobowiązanie określone w umowie zostało spełnione, ale nie jest zgodne z tym co strony ustaliły w umowie np. co do jakości, ilości, terminu czy umówionego miejsca albo nie zostało spełnione w całości.

Jeżeli zobowiązanie wynikające z umowy nie zostało wykonane albo zostało wykonane nienależycie przez dłużnika, wierzycielowi przysługuje roszczenie odszkodowawcze.

Odpowiedzialność kontraktowa po stronie dłużnika powstaje, jeżeli spełnione są **łącznie** następujące trzy przesłanki:

- niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania umownego,
- szkoda majątkowa wierzyciela, która obejmuje rzeczywiście poniesioną stratę (*damnum emergens*) oraz utracone korzyści (*lucrum cessans*),
- związek przyczynowy między niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem zobowiązania umownego a szkodą wierzyciela, jako normalne następstwo działania lub zaniechania, z którego szkoda wynika.

Wierzyciel dochodzący odszkodowania w określonej wysokości ma obowiązek wykazać wszystkie trzy powyżej wskazane okoliczności.

WAŻNE

Z art. 471 KC wynika **domniemanie**,

że niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania nastąpiło na skutek okoliczności, za które dłużnik ponosi odpowiedzialność.

Zatem **dłużnik** chcąc uwolnić się od tej odpowiedzialności ma **obowiązek** wykazać, że zobowiązanie zostało wykonane zgodnie z umową albo, że niewykonanie lub

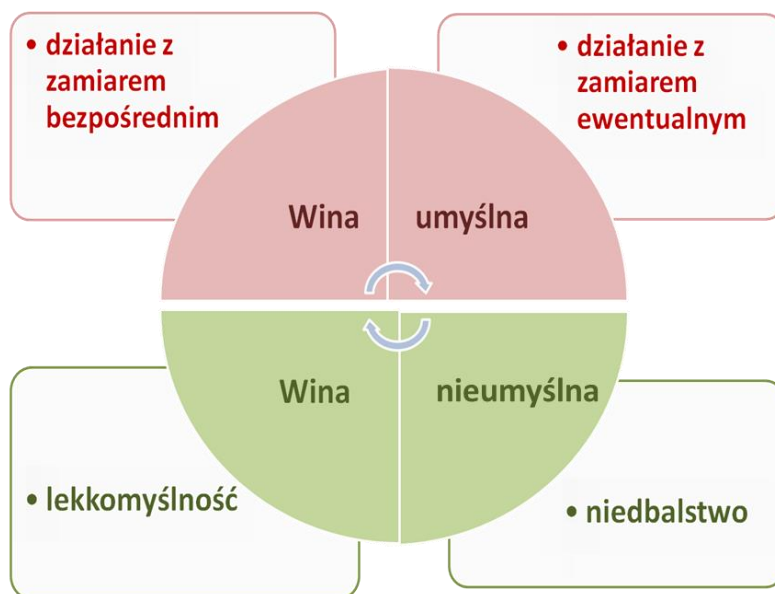
Art. 415. KC – Odpowiedzialność za zawinione działanie

Kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia.

Powyższy przepis określa ogólną regułę odpowiedzialności za szkodę, do której doszło wskutek zdarzeń nazywanych **czynami niedozwolonymi** (odpowiedzialność deliktowa), a sprawca ponosi odpowiedzialność deliktową na zasadzie winy. Z tym pojęciem w kolei wiąże się bezprawność zachowania sprawcy. **Bezprawność** w konsekwencji stanowi przesłankę uznania zachowania za zawinione, ponieważ jako zawinione mogą być kwalifikowane wyłącznie zachowania bezprawne.

Zasadniczą okolicznością, za którą sprawca ponosi odpowiedzialność jest jego **wina**. Może być ona **umyślna**, gdy w sposób zamierzony poprzez swoje działania lub zaniechanie sprawca wyrządza szkodę, albo przewidując taki skutek godzi się na to. Ma on wówczas zamiar naruszenia obowiązujących nakazów lub zakazów, chce je przekroczyć (zamiar bezpośredni) albo przewiduje taką możliwość i godzi się na ten skutek (zamiar ewentualny). Wina może być także **nieumyślna** w postaci niedbalstwa polegającego na tym, że sprawca nie ma zamiaru wyrządzenia szkody, ale dopuszcza się tego na skutek niezachowania należytej staranności przy realizacji umowy. Zarzut winy nieumyślnej można postawić sprawcy tylko wówczas, gdy ustalimy naganność decyzji, jaką sprawca podjął w konkretnej sytuacji, nieświadomy możliwości bezprawnego zachowania albo bezpodstawnie sądząc, że go uniknie. Dla przypisania niedbalstwa konieczne jest ustalenie, że w konkretnych okolicznościach danego przypadku sprawca mógł zachować się z należytą starannością. Taką kwalifikację uniemożliwiają nieraz błędne informacje, na podstawie których sprawca podejmował decyzję, lub fakt, że do nieostrożnego zachowania został zmuszony warunkami, w jakich działał.

Stopnie winy

Oprac. własne: Dorota Ulikowska

Odpowiedzialność zleceniobiorcy za zawinione działanie

Zleceniobiorca wykonując swoje obowiązki służbowe często wykorzystuje przedmioty udostępnione przez dającego zlecenie, np. samochód, telefon, laptop i in. Uszkodzenie, zniszczenie lub zagubienie itp. przez przyjmującego zlecenie rzeczy przekazanych mu przez zleceniodawcę do korzystania, a niezbędnych do wykonania zlecenia, powoduje powstanie szkody w majątku zleceniodawcy. Zatem zleceniodawca może obciążyć zleceniobiorcę kosztami naprawienia zaistniałej szkody w pełnej wysokości na podstawie art. 415 KC – czyli będzie to odpowiedzialność zleceniobiorcy za zawinione działanie. **Warunkiem tego rodzaju odpowiedzialności jest powstanie szkody z WINY zleceniobiorcy.**

Zgodnie z przepisem art. 415 KC, kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia. **Warunkiem** poniesienia odpowiedzialności zleceniobiorcy za szkodę jest **wystąpienie trzech przesłanek łącznie:**

1. winy zleceniobiorcy,
2. szkody po stronie zleceniodawcy w określonej wysokości,
3. związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy winą a szkodą.

W przypadku, gdy zleceniobiorca odmówi dobrowolnej zapłaty odszkodowania (i nie posiada polisy odpowiedzialności cywilnej), **warunkiem zasądzenia odszkodowania od zleceniobiorcy będzie wykazanie przez dającego zlecenie wszystkich trzech przesłanek odpowiedzialności.**

Zleceniobiorca powinien jednak mieć świadomość, że jeżeli stosunek prawny pomiędzy nim a dającym zlecenie ma charakter stosunku pracy, to zleceniobiorca w istocie jest pracownikiem i będzie korzystał z ograniczenia swojej odpowiedzialności wynikającej z Kodeksu pracy.

PAMIĘTAJ!

Jeżeli z treści umowy zlecenia wynika konieczność wykonywania pracy:

- w warunkach podporządkowania
- osobiście
- odpłatnie
- w określonym miejscu i czasie

umowa ta jest w rzeczywistości umową o pracę.

Zgodnie z art. 22 § 11 KP, przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca - do zatrudnienia pracownika za wynagrodzeniem. Zatrudnienie na warunkach określonych wyżej jest zatrudnieniem na podstawie stosunku pracy, bez względu na nazwę zawartej przez strony umowy.

W tym przypadku zleceniobiorca może bronić się zarzutem, iż pozostaje faktycznie w stosunku pracy, a nawet wystąpić do sądu o ustalenie istnienia stosunku pracy.

Odpowiedzialność pracownika a odpowiedzialność zleceniobiorcy

Przed wszystkim oba rodzaje odpowiedzialności – pracownicza kontra zleceniobiorcy – znacznie się od siebie różnią głównie z tego powodu, że zleceniobiorca nie podlega ochronie na podstawie przepisów Kodeksu pracy, tak jak pracownik. Jak wynika z art. 114 i następnych KP, pracownik, który wskutek niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków pracowniczych ze swej winy wyrządził pracodawcy szkodę, ponosi odpowiedzialność materialną w granicach rzeczywistej straty, pracownik nie ponosi jednak ryzyka związanego z działalnością pracodawcy. W przypadku stosunku pracy odszkodowanie ustala się w wysokości wyrządzonej szkody, jednak nie może ono przewyższać kwoty trzymiesięcznego wynagrodzenia przysługującego pracownikowi w dniu wyrządzenia szkody. Regulacje te dotyczą jednak tylko stosunku pracy i nie znajdują zastosowania do odpowiedzialności wynikającej z umowy zlecenia czy umowy o dzieło.

Podstawa prawna:

- *Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. 2020 r. poz. 1749)*
- *Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (t.j. Dz. U. 2020, poz. 1320)*

Autor: Dorota Ulikowska – Prawnik/Mediator

5. Śmierć bliskiej osoby a urlop okolicznościowy

Niektóre wydarzenia w życiu pracownika wymagają dnia wolnego od pracy. Z pewnością dodatkowe dni będą przydatne w przypadku takiego wydarzenia jakim jest śmierć członka rodziny. Pracownicy wnioskujący o urlop okolicznościowy muszą pamiętać o zasadach jego udzielania. Kodeks pracy nie reguluje urlopu okolicznościowego, gdyż ustawodawca zapewnił pracownikom urlop z przeznaczeniem na takie okoliczności na podstawie regulacji około ustawowej w sprawie sposobu usprawiedliwiania nieobecności w pracy oraz udzielania pracownikom zwolnień od pracy.

Czym jest urlop okolicznościowy

Urlop okolicznościowy to właściwie zwolnienie od pracy związane ze szczególnymi okolicznościami (wydarzeniami) w życiu pracownika o charakterze rodzinnym. Zwolnienie od pracy ze względu na te szczególne okoliczności osobiste zwykle określane jest przez pracowników terminem „urlopu okolicznościowego” i choć *de facto* urlopem nie jest, to przysługujący pracownikowi dzień/dni wolne od pracy ma pewne cechy urlopu. Urlopy okolicznościowe umożliwiają pracownikowi załatwienie spraw rodzinnych i innych ważnych formalności w związku ze szczególnym wydarzeniem. Kwestie tego rodzaju wolnych od pracy dni szczegółowo reguluje Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 15 maja 1996 r. w sprawie sposobu usprawiedliwiania nieobecności w pracy oraz udzielania pracownikom zwolnień od pracy (dalej jako: Rozporządzenie).

WAŻNE

Urlopy okolicznościowe przysługują osobom pracującym na podstawie umowy o pracę.
Nie mogą z niego skorzystać stażyści ani osoby wykonujące pracę na podstawie umów

Z tytułu urlopu okolicznościowego wykorzystanego w związku z powyższymi zdarzeniami, pracownikowi przysługuje pełne wynagrodzenie za pracę, obliczone według zasad obowiązujących przy ustalaniu wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy.

Wymiar wolnego w przypadku śmierci członka rodziny

Zgodnie z § 15 Rozporządzenia pracodawca ma obowiązek zwolnić od pracy pracownika na czas obejmujący:

WYMIAR WOLNEGO	OKOLICZNOŚĆ
2 dni	W razie zgonu i pogrzebu małżonka pracownika, jego dziecka, ojca, matki, ojczyma lub macochy
1 dzień	W razie zgonu i pogrzebu siostry pracownika, jego brata, teściowej, teścia, babki, dziadka, a także innej osoby pozostającej na utrzymaniu pracownika lub pod jego bezpośrednią opieką

Warto zauważyć, że oprócz wymienionych członków najbliższej rodziny, rozporządzenie przyznaje prawo do 1 dnia zwolnienia od pracy w przypadku śmierci innej osoby, którą pracownik utrzymuje lub sprawuje nad nią bezpośrednią opiekę. Na tej podstawie można ubiegać się o urlop okolicznościowy z tytułu zgonu np. cioci lub wujka pozostających na utrzymaniu pracownika.

Termin wykorzystania urlopu

W przepisach nie ma określonego terminu, w jakim powinien być wykorzystany urlop okolicznościowy. Stanowi on jednak zwolnienie od pracy związane z koniecznością realizacji ważnych zdarzeń w życiu prywatnym pracownika i obejmuje cały dzień pracy. Jest to więc zwolnienie celowe i dlatego termin urlopu okolicznościowego musi pozostawać w ścisłym związku z wydarzeniem, z okazji którego jest udzielany.

WAŻNE

Z urlopu okolicznościowego można skorzystać w inny dzień, o ile będzie bezpośrednio związany z wydarzeniem, który uzasadnia jego udzielenie.

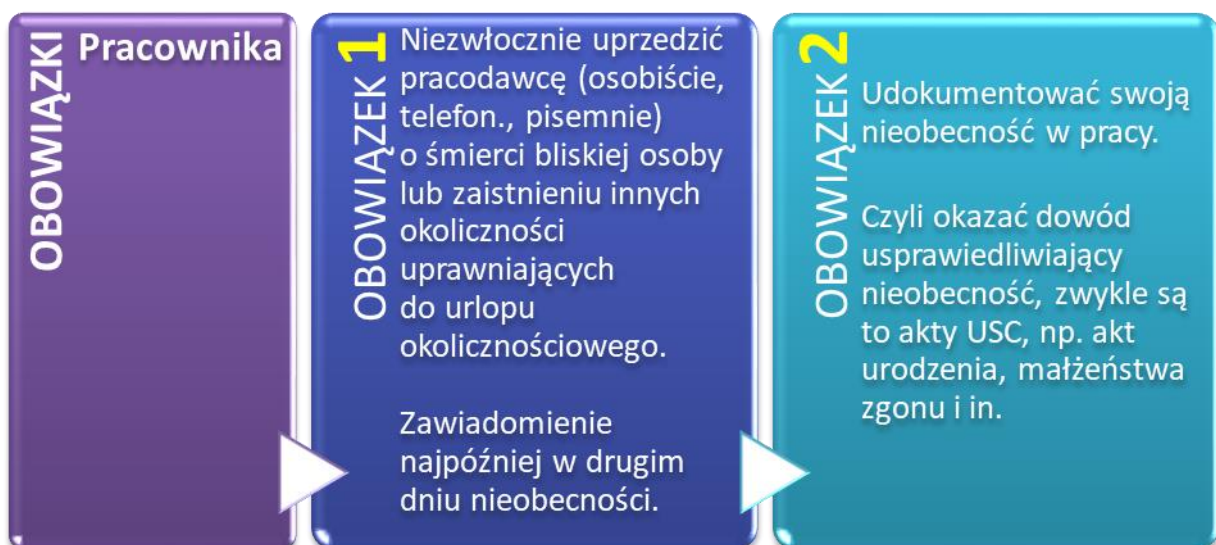
Oprac. własne: Dorota Ulikowska

Wobec tego urlop okolicznościowy powinien pokrywać się z datą zdarzenia lub zostać wykorzystany w niedalekim odstępie czasowym, gdy udowodni się, że zwolnienie od pracy w innym terminie ma związek z wydarzeniem.

Zasady udzielenia urlopu okolicznościowego

Pracownik ma obowiązek uprzedzić pracodawcę o przyczynie i przewidywanym okresie nieobecności w pracy jeżeli przyczyna tej nieobecności jest z góry wiadoma lub możliwa do przewidzenia (§ 2. ust. 1. Rozporządzenia).

Warunki skorzystania przez pracownika z urlopu okolicznościowego

Oprac. własne: Dorota Ulikowska

Informacja powyższa powinna więc zostać przekazana pracodawcy z wyprzedzeniem, chyba że nieobecność wywołało wydarzenie nagłe, a śmierć bliskiej osoby jest takim nagłym zdarzeniem. W takich przypadkach pracownik ma obowiązek poinformować o zaistniałych okolicznościach pracodawcę tak szybko, jak to możliwe, nie później niż w drugim dniu nieobecności w pracy. Ubiegając się o udzielenie urlopu okolicznościowego, należy złożyć pracodawcy pisemny wniosek.

WAŻNE

Pracodawca może przyznać urlop okolicznościowy jedynie na wniosek pracownika.

Pracodawca nie ma prawa odmówić pracownikowi określonych dni wolnych, gdyż spoczywa na nim prawny obowiązek udzielania zwolnień okolicznościowych.

Czy pracodawca może żądać kopii aktu zgonu?

W przypadku śmierci członka rodziny pracownika, aby udzielić mu urlopu okolicznościowego, wystarczające jest spisanie numeru aktu zgonu potwierdzone podpisem pracodawcy. Jeżeli przedstawienie dokumentu w momencie składania wniosku nie jest możliwe, pracownik może to zrobić później, gdy okoliczności będą na to pozwalały. Aktualne przepisy prawa nie dają pracodawcy możliwości żądania dokumentu aktu zgonu (kopii). Z uwagi na regulacje w zakresie ochrony danych osobowych za przetwarzanie danych uznaje się również przechowywanie kopii aktów zgonu lub innych tego typu dokumentów (np. w aktach pracowniczych). Takie postępowanie będzie uznane za nadużycie ze strony pracodawcy.

PAMIĘTAJ!

Akt zgonu przedstawia się pracodawcy jedynie do wglądu!

Niewątpliwie otrzymanie zwolnienia od pracy jest w interesie pracownika, dlatego na nim spoczywa ciężar udowodnienia faktu zgonu bliskiej osoby, z którego wywodzi skutki prawne, czyli prawo do urlopu okolicznościowego (zob. art. 6 KC). W tym przypadku akt zgonu będzie udowodnieniem przesłanki uzasadniającej udzielenie zwolnienia od pracy, będącego skutkiem prawnym. Nie ma obowiązku okazania aktu zgonu w dniu skorzystania z urlopu okolicznościowego, można tego dokonać później, np. po powrocie do pracy.

Gdy pracownik nie może udokumentować zdarzenia w postaci śmierci członka rodziny, wówczas dni wolne od pracy nie zostaną mu przyznane.

Płatny urlop okolicznościowy

Dni wolne od pracy w związku z zaistnieniem wydarzenia o charakterze rodzinnym, w tym wypadku śmierci członka najbliższej rodziny, jest zwolnieniem od świadczenia pracy, za które pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia. Za ten czas pracownik ma prawo do takiego samego wynagrodzenia, jakie otrzymałby gdyby był na urlopie wypoczynkowym, gdyż oblicza się je według takich samych zasad. Jednak w stawce za dzień urlopu okolicznościowego uwzględnia się przeciętną wartość zmiennych składników wynagrodzenia pracownika z miesiąca, w którym przypadło zwolnienie od pracy.

Kiedy pracownik nie otrzyma urlopu okolicznościowego

Nie w każdej sytuacji zgon bliskiej osoby będzie podstawą do ubiegania się o urlop okolicznościowy. Jeżeli śmierć członka rodziny nastąpi w czasie, gdy pracownik przebywa na urlopie wypoczynkowym, wówczas nie otrzyma urlopu okolicznościowego ani dodatkowego wynagrodzenia. Nie może też wnioskować o przedłużenie urlopu wypoczynkowego. Warto pamiętać o tym, że niewykorzystany urlop okolicznościowy nie przechodzi na kolejny rok.

Podstawa prawna:

- *Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (t.j. Dz. U. 2020, poz. 1320)*
- *Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 15 maja 1996 r. w sprawie sposobu usprawiedliwiania nieobecności w pracy oraz udzielania pracownikom zwolnień od pracy (t.j. Dz. U. 2014 r. poz. 1632)*
- *Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. 2020 r. poz. 1749)*

Autor: Dorota Ulikowska – Prawnik/Mediator